

Innspill til forslag til konsekvensutredningsprogram og utvidelse av utredningsområdet, marin verneplan for Andfjorden

Forum for Natur og Friluftsliv Nordland (FNF Nordland) er et samarbeidsnettverk mellom 14 natur- og friluftsansjoner i Nordland.

FNF Nordland (heretter FNF) beklager at vi er litt sent ute med innspillet til forslag til utredningsprogram og utvidelse av utredningsområdet. FNF har bidratt i oppstarten og er representert i referansegruppa for marin verneplan ved Karl Rasmus Dahle. Her er vårt innspill til forslag til utredningsprogram og utvidelse av utredningsområdet for Andfjorden marine verneområde.

FNF er enige i at verneformen må sikre representative, særegne, sårbare og truede marine naturverdier. Konsekvensutredningen må imidlertid klargjøre verneform som beskytter det undersjøiske landskapet med sitt mangfold av habitater. En strengere verneform kan egne seg for avgrensede områder med stor naturfaglig verdi eller områdene som skal tjene som referanseområder. Området har stort areal, store naturfaglige verdier, stor verdi for fiskeri og er tiltent en funksjon som referanseområder for ulike typer fiskeriredskap og akvakultur. FNF kan slutte seg til dette, og vi forutsetter at dette skjer med klare regler og kunnskapsgrunnlag som er forenelig med verneformålet.

Fylkesmannen i Nordland og Fylkesmannen i Troms og Finnmark har nå utarbeidet et forslag til utredningsprogram for marint vern i Andfjorden. Forslag til utredningsprogrammet gjør rede for:

- Tiltaket dvs. hva et marint vern innebærer?
- Verdier og interesser som gjør seg gjeldende i området?
- Problemstillinger som er viktig for miljø og samfunn?

- Forhold/temaer som skal konsekvensutredes?
- Metoder som skal benyttes i konsekvensutredningen?
- Relevante og realistiske alternativer og hvordan disse skal vurderes i konsekvensutredningen?
- Tidsløpet for arbeidet og hvordan skal medvirkning ivaretas i verneplanprosessen?

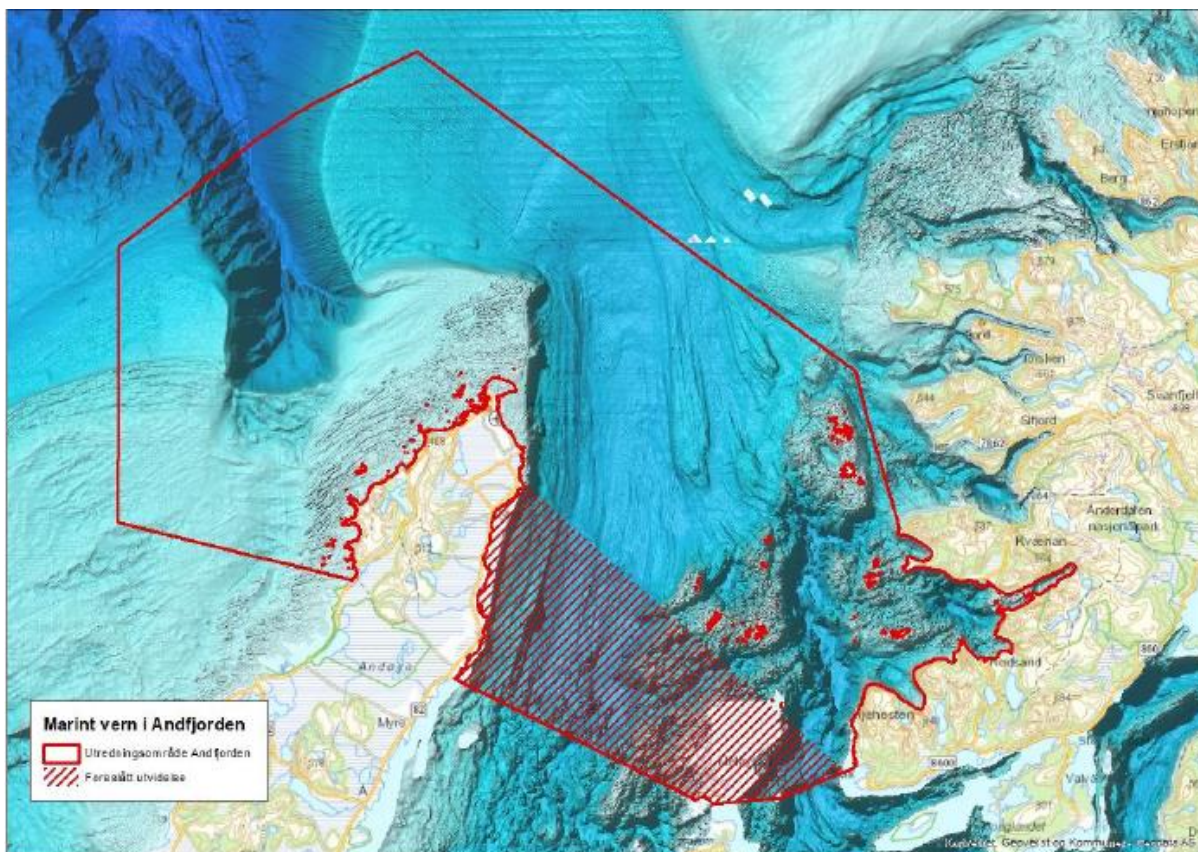
Det presiseres at et utgangspunkt for arbeidet med marint vern er «Rådgivende utvalg for marin verneplan» sine tilrådninger fra 2003-2004. Utvalget foreslo vern av 36 områder langs kysten, herunder «Transekt fra Andfjorden». Områdene var valgt ut for å dekke variasjonsbredden og sikre representative, særegne, sårbare og truede marine naturverdier. Utvalget har generelt anbefalt en verneform hvor en beskytter det undersjøiske landskapet med sitt mangfold av habitater, samtidig som en tillater næringsvirksomhet som ikke er i strid med verneformålet. Gjennom dette kan en også oppnå å beskytte artsmangfoldet gjennom å bevare habitatene eller biotopene. Utvalget har kommet fram til at kombinasjon av vern og bruk er mulig for de fleste områdene.

FNF mener det ikke kan trekkes noen konklusjoner for hvilke næringsvirksomheter som kan tillates på dette tidspunkt, og at kombinasjonen bruk og vern må avklares i konsekvensutredningen og i det videre planarbeid. Her må også føre-var-prinsippet legges til grunn om kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt. Kun gjennom dette kan en oppnå beskyttelse av artsmangfoldet gjennom å bevare habitatene og/eller biotopene.

FNF er opptatt av at all næringsaktivitet og dens påvirknings på verneverdiene avklares og vi viser til beskrivelsen av vernekategorien i Naturmangfoldloven § 39: *«I et verneområde i sjø må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et verneområde i sjø kan vernes mot all virksomhet, forurensning, tiltak og bruk, med de begrensninger som følger av folkeretten. Restriksjoner på aktivitet skal stå i forhold til verneformålet.»*

Utredningsområdet i Andfjorden

Den 24.08.2018 ble det meldt oppstart av utredningen av marint vern i Andfjorden. Det geografiske området som var skissert tok utgangspunkt i «Rådgivende utvalg for marin verneplan» sin tilrådning i 2003/2004. Siden den tid er det fremskaffet betydelig mer kunnskap om naturverdiene i Andfjorden. Kartlegginger i regi av Havforskningsinstituttet, NINA, NIVA med flere tilsier at utredningsområdet for marint vern i Andfjorden også bør omfatte gruntområdene omkring Meløyvær og Krøttøya, samt den innerste delen av den marine dalen i Andfjorden (Figur 1).

Figur 1. Kart som viser utredningsområdet i Andfjorden.

FNF er tilfreds med at utredningsområdet for marint vern i Andfjorden er utvidet. Utvidelsen av utredningsområdet har medført at planområdet er økt fra ca. 1660 km² til 1964 km². Utredningsområdet ligger i Andøy kommune i Nordland fylke og Harstad, Torsken og Tranøy kommuner i Troms fylke. Planområdet grenser mot land mellom Leikneset og Skjellneset på Senja, over Krøttøysundet, via Trelleskjæret, og videre mellom Flatøya og Krøttøya, før grensen strekker seg videre til Korsnes på østsiden - og Stavan på vestsiden av Andøya. Grensen mot land er tenkt lagt utenfor marbakken eller 2 meters dyp der marbakke ikke finnes, det vil si utenfor grensen for privat grunn. Vernegrensen vil bli lagt godt utenfor havnene på Andenes, Bleik, Skrolsvik, Rødsand og Flakstadvåg av hensyn til framtidige tiltak i havneområdene, samt at naturmiljøet rundt havnene sannsynligvis er sterk påvirket og kraftig endret.

Utredningsområdet for marint vern i Andfjorden er definert av rådgivende utvalg for marin verneplan som kategori «Transekter kyst-hav og sokkelområder» og i tillegg som ett av fem utvalgte områder der en skal ha særlig fokus på «langtidsovervåking og forskning». Andfjorden sin funksjon som område for langtidsovervåking og forskning er knyttet til at vi trenger å forstå endringer i havmiljø for å kunne utvikle en bærekraftig forvaltning. Andfjorden som overvåkingssubjekt er ment å fungere alene, men også sammen med de andre utvalgte marine verneområdene.

Alle disse «Transekter, kyst—hav og sokkelområder», inkludert Andfjorden, er store og inneholder et mangfold av naturtyper langs gradientene fra beskyttet til eksponert miljø, og fra tidevannssone og grunne områder til dype partier i fjorder og på sokkel. Rådgivende utvalg for marin verneplan trekker frem at transektet fra Andfjorden fremstår som et representativt utsnitt fra kyst til dyphav og har delt området inn i 6 hovedelementer:

1. Selfjorden er en åpen og bred bukt med vekslende dyp (max. ca. 390 m) på sørvestsiden av Senja. Indre Selfjorden har en terskel med dyp på ca. 20 m og den strekker seg inn blant fjellene på Senja.
2. Steinavær ligger vest for Selfjorden på østsiden av Andfjorden. I dette området er det undersjøiske landskapet sterkt kupert, og Steinavær står opp som et grunt parti med øyer, holmer og skjær omgitt av dypere vann. På innsiden mot Selfjorden er det et parti med dyp på mer enn 500 m (her er det et dumpingsfelt for ammunisjon). Øst for Steinavær nærmere Senja, ligger Svellingan og nord for disse ligger Ørja og Holmenvær som andre grunne områder med øyer, holmer og skjær. Det er korallrev i området ved Steinavær og Svellingan.
3. Transektet går nordvestover fra området med Selfjorden og Steinavær og krysser over den nordlige delen av Andfjorden. Dette er et jevnere og dypt parti med største dyp på vel 500 m. Bunnen er for det meste sølebunn/slamholdig sand.
4. Nord og vest for nordenden av Andøya er det store grunne områder med mange skjær og noen holmer. Sørgrensen for området går på vestsiden ved Stavan like sør for Otervika og på østsiden ved Haugnes. Det grunne partiet strekker seg som en brem langt ut fra land og 50-m koten ligger omtrent 10 km fra land.
5. Utenfor dette blir sokkelen dypere og den er her på sitt smaleste. Bunnen består av grovere sedimenter med mye sand, skjellsand og grus.
6. Bleikdypet skjærer seg som en markant renne eller canyon inn i sokkelen i dette området. Området omfatter kontinentalskråningen med Bleikdypet ned til dyp på mer enn 2000 m i Lofotenbassenget i Norskehavet. I dette området bruker det å være mye hval. I øvre del av nordskråningen av Bleiksdypet er det rapportert å være mye koraller.

Kort sagt påpeker «Rådgivende utvalg for marin verneplan» at Andfjorden inneholder et mangfoldig og godt representativt utvalg av undersjøisk natur nord i den vestnorske subprovinsen, hvor sokkelen er på det smaleste. MAREANO prosjektet i regi av Havforskningsinstituttet, Norges geologiske undersøkelse og Kartverkets sjødivisjon med flere har siden 2005 gjennomført mye kartlegging i Andfjorden. Det fins derfor mye mer kunnskap om Andfjordens 6 hovedelementer, enn det «Rådgivende utvalg for marin verneplan» tok utgangspunkt i 2003/2004. Nyere kartlegging utført av NIVA, viser at havbunnen omkring Meløyvær – Krøttøy har svært verdifulle forekomster med rugl, som er unike i Europeisk sammenheng. I tillegg er det registrert flere lokaliteter/skoger med sjøfjær og bambuskorallskog innerst i den marine dalen i Andfjorden. Andfjorden er en av fem områder i verden hvor en finner bambuskorallskog.

Utredningsområdet er, i tillegg til å inneholde et rikt undersjøisk naturmangfold, av stor betydning for flere typer verdier og interesser, deriblant natur, friluftsliv, kulturminner, reiseliv, samfunn m.m.

FNF støtter utvidelsen av utredningsområdet samt de foreslåtte utredningstema som vi mener er nødvendig for å klargjøre virkningene av planer og tiltak som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn. Det er viktig at utredningene er faglig forankret, i tillegg til dialoger, folkemøter o.l. og gode medvirkningsprosesser for frivillige og andre som har begrensede muligheter til å medvirke. Erfaringsbasert kunnskap (samisk kultur, fiskeri/fritidsfiske, friluftsliv mv.) må også komme frem og omfattes av kunnskapsgrunnlaget. Dette forutsettes etter naturmangfoldloven.

I det påfølgende har FNF noen merknader til enkelttema som vi mener er viktig å få utredet nærmere.

Akvakultur

Utredningsområdet omfatter fire eksisterende matfisklokaliteter for laks og ørret. I tillegg er det ett landbasert akvakulturanlegg under bygging. Det er også avsatt ett område for generell akvakulturvirkosomhet og ett område for skjell i de ulike kommuneplanene innenfor utredningsområdet. Endringer, utvidelser av eksisterende og etableringer av nye lokaliteter vil kreve dispensasjon fra verneforskriftene og forutsette at tiltaket ikke kommer i konflikt med verneformål.

FNF har erfaringer med store konflikter mellom natur- og kulturvern og oppdrett. Spørsmålet om oppdrett er i strid med verneverdier og verneformålet er derfor aktuelt i utredningsarbeidet.

Det kan også være aktuelt med en totaloversikt av biomasse og de totale utslippene (av næringsalter) fra de eksisterende og planlagte anlegg/utvidelser i utredningsområdet. Kombinert med strømforhold i et føre-var-perspektiv. Som følge av den omfattende veksten av oppdrettsvirksomhet er det naturlig å se dette i sammenheng med påvirkninger på -og eventuelle tålegrenser for verneverdiene.

Friluftsliv

FNF mener det er viktig å få gjennomført kartlegging og verdisettingen etter Miljødirektoratets veileder M98-2013. Kunnskap om bruken av sjøområdene til friluftslivsformål er ofte mangelfulle og her må det gode møteplasser til for å innhente best mulig kunnskap om friluftsliv på sjøen.

Reiseliv

FNF vil i denne sammenheng sette fokus på at organisert og ikke-organisert båttrafikk vil kunne påvirke natur- og verneverdier. Blant erfaringene er at på vestsiden av Andøya og Bleiksøya naturreservat har båttrafikk i nærheten vist at lundefuglene blir stresset av en økende trafikk. Det er også registrert at båttrafikken øker og med uvettig kjøring gjennom flokker av beitende sjøfugl. Selv om det er restriksjoner for trafikk rundt et fuglefjell som er vernet, vil det bli et nokså stort område rundt fuglefjellet når over 100 000 sjøfugl skal beite. Trafikken må vise hensyn og farten på båtene

må reduseres kraftig mange hundre meter før båtene kommer til fuglefjellet. Selv Puffin Safari som kjører med sakte fart har registrert at fuglene blir stresset.

Medvirkning

I en verneplanprosess er det i følgende trinn gitt åpning for medvirkning:

- Oppstartsmelding - Oppstart av verneplanprosess for Andfjorden marine verneområde jf. § 41 i naturmangfoldloven og § 14 i forskrift om konsekvensutredning
- Utarbeidelse og høring av utredningsprogram for marint vern i Andfjorden jf. §14 i forskrift om konsekvensutredning
- Utarbeidelse og høring av forslag til marint vern i Andfjorden jf. § 42 i naturmangfoldloven.

Det skal også være et felles arbeidsutvalg for marin verneplan i Nordland, Troms og Finnmark. Felles arbeidsutvalg for Nordland, Troms og Finnmark har sitt utspring i et konsultasjonsmøte mellom Miljøverndepartementet og Sametinget 18.09.08, der Sametinget fremsatte ønske om at det opprettes et felles arbeidsutvalg for de tre nordligste fylkene, før eller i forbindelse med melding om oppstart av planarbeidet.

Arbeidsutvalget sammensetting:

- 1 representant fra fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark
- 1 representant fra Fiskeridirektoratets regionkontorer
- 2 representanter fra Bivdi, Sjøsamisk Fangst- og fiskeriorganisasjon
- 1 representant fra Norges Fiskarlag
- 1 representant fra Norges Kystfiskarlag
- 1 representant fra Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening (FHL)
- 1 representant fra KS (Kommunenes Sentralforbund)
- 1 representant fra SABIMA (Samarbeidsrådet for biologisk mangfold)

I tillegg opprettes referansegrupper for:

- *kommuner og fylkeskommuner*
- *fiskeri* og en referansegruppe
- *naturmangfold*

Det legges også opp til særmøter og folkemøter, åpne kontordager, medvirkning med barn og unge, informasjon og faglig bistand.

FNF mener planen for medvirkning er grei, men at det er utfordrende i sikre reell medvirkning fra de frivillige ideelle organisasjoner. De har en hevdvunnen rett til å representere lokalsamfunnet i saker som angår natur- og friluftsliv for FNFs tilsluttete organisasjoner. FNF er tilfreds med at temaene

natur og friluftsliv blir konsekvensutredet og vil gjerne samarbeide om folkemøter der disse spørsmål blir tatt opp og drøftet på berørte steder i utredningsområdet.

FNF mener lokale interesser for natur- og friluftsliv også skulle vært representert i Arbeidsutvalget, og vi er rede til å komme med forslag til representant. SABIMA er faglig god på naturmangfold, men er nesten fraværende som NGO i dette berørte distriktet.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv i Nordland

Ylva Edvardsen
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Koordinator

E-post: nordland@fnf-nett.no
Tlf: 90 80 61 46

Web: www.fnf-nett.no/nordland

Adresse: Eiaveien 5, 8208 Fauske

Org. nr.: 983 267 998

